

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**מסכת אבות פרק ו משנה א-ב****"כל העוסק בתורה לשמה... וכל מי שעוסק בתורה תדיר"**

אבות (פ"ו מ"א) רבי מאיר אומר¹ כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו', ומגלין לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכו', ע"כ.

שם (מ"ב) אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, שכל מי שאינו עוסק בתורה תדיר² נקרא נוזף וכו', וכל מי שעוסק בתורה תדיר הרי זה מתעלה, וכו' ע"כ.

א-

בספר פרקי משה (שם מ"ב) בד"ה והנה אמת, וכו' ועוד כי כפי טבע הלשון היה לו לומר אוי להם לבריות מעלבון התורה, למה אמר מעלבונה של תורה, כי איך יתואר העלבון לתורה, קודם זכירת התורה, וכו'. ועוד יש לראות באומרו שכל מי שאינו עוסק בתורה תדיר נקרא נוזף, שנראה שצריך שיהיה העסק בתורה בלי הפסק כלל, ומי הוא זה ואיזהו ילוד אשה שיזכה למדרגה זאת, כי זה יאות למלאכי השרת וכו'.

אשר על כן לבי גומר ואומר, שמאמר זה השלם נקשר בעבותות אהבת האמת עם מאמר ר' מאיר אשר קדם בברייתא הקודמת, כי להיות שר' מאיר אמר שהעוסק בתורה לשמה מגלין לו רזי תורה, מלבד המעלות המדעות כמו שביארנו, ומצד גלוי צפוני טמוני כל הסודות התוריות, נעשה כמעין שאינו פוסק, במה שידוע טעמי המצוות ושרשי האמונות, שהם סתרי תורה³, עד שידע להשיב בהם לאפיקורוס (עי' אבות פ"ב מ"ד), ולכל שואל, יואל לדעת מעלת גדולת תורתנו הקדושה בלי הפסק והעלם כלל.

הנה הוא מבואר שכל מי שיגיע אל המדרגה הגדולה הזאת מהידיעה, לא תקבל התורה עלבון על ידו, כי כל הבא לישאל ימלא את ידו בטעמים נכונים ומתיישבים על לבו, יכיר וידע השואל בהם מעלת התורה ושבחה. אמנם מי שאינו עוסק בה תדיר, כלומר שלא הגיע למדרגת 'מעין שאינו פוסק', כי זאת היא כונת מלת 'תדיר' על העדר ההפסק בידיעת טעמי המצוות והאמונות, עד שלא יהיה הפסק בתשובותיו לכל שואל, כי זה נמשך לו מהעדר ידיעת סתרי תורה, הנה האיש שנפסק מעין ידיעתו, הוא מחייב באמת עלבון התורה. כי כאשר יבוא אליו איזה שואל נבדד בסודות התורה וטעמי המצוות, או שרשי האמונות, וישאל לו על דבר מהדברים האלה, ולא ידע להשיב, בהיותו מוחזק לחכם, יחשוב שהוא חסרון בתורה שלא ביארה טעמי הדברים על בורין, וזהו עלבונה של התורה עצמה, שנמשך מהעדר העסק בה תדיר, כלומר מההפסק במעין ידיעתה.

ולא שחייב העלבון הזה הבלתי עוסק בה תדיר בכונה מכוונת, רק שנמשך מאליו מצד ההפסק הנוזף, ועל כן אמר מעלבונה של תורה, כלומר, שנמשך לה מהעדר העסק בה וכו' עכ"ל.

ב-

ובמדרש שמואל (שם מ"ב) בד"ה ואפשר עוד לומר ובה ידייק ויובן מ"ש מלת 'תדיר', כי מי הוא זה ואיזהו אשר יוכל לעסוק בה תדיר ולא ישבות כלל. אמנם בהיות שהכתוב אמר 'והגית בו יומם ולילה' (יהושע א ה) כל הדברים החומריים שעושה האדם להנאת גופו וחומריו הוא עלבון לתורה כי מניח חיי עולם ועוסק בחיי שעה (עי' שבת י א), ואפי' האכילה והשינה שהם דברים הכרחיים לגוף עם כל זה עלבון התורה במקומו מונח, לולי אם תהיה כוונתו באותם הדברים החומריים לשם שמים, שאם הולך לאכול כוונתו כדי שיהיה לו כח לעסוק בתורה, וכן בשינה כי מבלתה אי אפשר לו לעסוק בתורה על דרך בכל דרכיך דעהו ובה ישר אורחותיך (עי' משלי ג ו) ואפי' בשעת האכילה או בשעת השינה שהם אורחותיך עוסק בתורה יחשב לך כיון שהם לצורך עסק התורה, ובה אין עלבון כלל לתורה ועליו יאמר שעוסק בתורה תדיר, עכ"ל.

ולפי דבריו מתיישב ג"כ שפיר מה שנתקשה בספר פרקי משה, ומי הוא זה ואיזהו ילוד אשה שיזכה למדרגה זאת, משום שאם כוונתו באותם הדברים הגשמיים לשם שמים, ומבלתה אי אפשר לעסוק בתורה, ואז עוסק בתורה ייחשב, ובה אין עלבון כלל לתורה ועליו יאמר שעוסק בתורה תדיר.

ג-

בספר שפתי צדיק (שבועות אות לח): וכתב "שמח זבולון בצאתך" וגו' (וזאת הברכה לג יח), וכל איש ישראל יוכל להיות בחינת יששכר וזבולון, דהיינו אף שיעסוק במסחר כ"ג שעות ביום ושעה אחת יעסוק בתורה יחשב כאילו עסק כל היום בתורה, אך שהמבוקש בהמסחר יהיה רק למען יוכל לעסוק בתורה, עכ"ל.

והנה מש"כ שיעסוק במסחר כ"ג שעות ביום, נראה בכוונתו שבא לכלול גם ההכנות הנצרכות להמסחר, כגון השינה האכילה ושאר צרכיו, (דהא לא אפשר שיעסוק האדם כג שעות ביום) אך שעושה אותם למען צורך המסחר.

ונתחדש לן בזה דאף שעושה דברים הגשמיים כדי לעסוק במסחר, מ"מ מכיון שכל עסקו במסחר הוא כדי שיוכל לעסוק בתורה ג"כ נחשב כעוסק בתורה ועליו יאמר שעוסק בתורה תדיר.

זבחים (פ"א מ"ב) שמעון אחי עזריה אומר וכו' ע"כ. ובתפארת ישראל (שם יכין אות טו) שמעון וכו', ומצאתי בסי' יוחסין שעזריה זה היה אביו של ר"א בן עזריה, וא"כ היה עזריה זה ג"כ ת"ח, דהרי אמר עליו ר' דוסא יש לו בן לעזריה חברינו (כיבמות טז א), עכ"ל.

ומכאן דגם לת"ח יש ענין להיות כזבולון לת"ח אחר, ועי"ז יחשב שעוסק בתורה תדיר.

ועי' עוד מש"כ בשפת אמת (מסות תרלה מאמר א) במעלת החזקת תלמידי חכמים גם כאשר הוא ת"ח.

לתגובות והערות ולקבלת הגליון 'באר התורה'
a0527677650@gmail.com

¹ עיי' במדרש שמואל בסוף ד"ה שנו חכמים מש"כ לבאר אמאי פתחה הברייתא בדברי רבי מאיר.

² כ"ה הגירסא בפרקי משה ובמדרש שמואל, ועיי' שם בשינויי נוסחאות.

³ עיי' סנהדרין (צט ב) ובפי' רש"י (שם) בד"ה תורה עומלת לו וברש"י (שם) ודו"ק.